

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

T.a.v. de heer Hugo de Jonge
Postbus 2011
2500 EA Den Haag

Vereniging van Griffiers
Postbus 30435
2500 GK Den Haag

070 373 82 12
info@griffiers.nl
www.griffiers.nl

Den Haag
Betreft

5 maart 2024
Consultatie wetsvoorstel risicoanalyse bestuurlijke integriteit

Geachte heer De Jonge,

De Vereniging van Griffiers is verheugd dat het Ministerie van BZK, na de kritiekpunten van de Raad van State op de eerder voorgestelde wetswijziging, nu met een nieuw wetsvoorstel komt. Een aantal punten willen wij in deze consultatiefase onder uw aandacht brengen.

- **Positie burgemeester:** In artikel 36c lid 2 wordt opgenomen dat de burgemeester 'toeziet' op de uitvoering van de risicoanalyse. Deze toezichthoudende rol volgt uit 170 lid 2 Gemeentewet, zo staat in de Memorie van Toelichting. In de MvT wordt de mogelijkheid opengelaten dat de burgemeester zélf uitvoering geeft aan de risicoanalyse. Dit sluit volgens BZK aan bij de huidige uitvoeringspraktijk. De vraag is of het wenselijk is dat de burgemeester én toeziet op de uitvoering én gelijktijdig zelf verantwoordelijk kán zijn voor de uitvoering. De VvG vindt dit geen goede keuze en geeft de voorkeur aan het schrappen van de optie dat de burgemeester zélf de risicoanalyse uitvoert. Het zelf onderzoek doen kan de burgemeester in een lastig parket brengen. Gaat een burgemeester beheermaatregelen voorstellen en aandachtspunten formuleren ten aanzien van de integriteit van een kandidaat-wethouder, waarmee diezelfde burgemeester na benoeming samen in een college zit? Dat is hoogst ongelukkig. Vooral nu verderop in de MvT vrij duidelijk wordt beargumenteerd waarom de raad niet meer zélf een risicoanalyse mag uitvoeren.

Een ander punt is wie bepaalt voor welke optie gekozen wordt en wie dus de risicoanalyse gaat uitvoeren? Is dat aan de burgemeester of aan de raad? Het

wetsvoorstel schept hierover geen helderheid. De VvG geeft er de voorkeur aan dat de raad bevoegd blijft te bepalen wie hiervoor verantwoordelijk wordt. Dat doet verder ook niets af aan de toezichthoudende rol die wordt voorbehouden aan de burgemeester.

Daarnaast is onduidelijk wie in geval van een geschil tussen kandidaat-bestuurder en de burgemeester als opdrachtverlener over de uitkomst van de risicoanalyse of de te nemen beheersmaatregelen als “scheidrechter” kan optreden. Het ligt niet voor de hand deze rol bij de burgemeester zelf te beleggen. Mogelijk kan de Commissaris van de Koning hier een rol spelen, mede conform diens aangescherpte rol op het gebied van het bestuurlijk functioneren van gemeenten in vorige wetgeving.

- **Ondersteuning burgemeester:** In de MvT wordt op pagina 10 vermeld dat *“de burgemeester zich ambtelijk kan laten ondersteunen, bijvoorbeeld door de gemeentesecretaris, de integriteitscoördinator of door het kabinet van de burgemeester.”* Later, op pagina 11, 4^e alinea wordt beschreven dat het niet aan de griffier is om betrokken te zijn bij de uitvoering van de risicoanalyse. Dit is volgens de VvG een verstandige keuze. In de praktijk kan een burgemeester behoefte hebben aan ondersteuning, maar vanuit rollen en belangen bezien is het beter als de griffier op afstand blijft totdat de conclusies en beheersmaatregelen er liggen. Het is positief dat dit helder wordt geschetst.
- **Reikwijdte van de risicoanalyse:** In artikel 36c lid 1 en de MvT wordt de reikwijdte van de risicoanalyse beperkt tot een toets aan diverse artikelen uit de Gemeentewet. In de huidige uitvoeringspraktijk worden ook risico's en aandachtspunten in kaart gebracht met betrekking tot het arbeidsverleden, een eventuele verlofregeling of terugkeergarantie, nevenactiviteiten en nevenfuncties, de tijdbestedingsnorm in relatie tot eventuele andere werkzaamheden, de verrekening van inkomsten, grondposities, strafrechtelijk verleden, schulden en betalingsrisico's, relaties met belanghebbenden en eventuele risico's bij partner/kinderen in relatie tot het mogelijke wethouderschap. Juist deze aspecten schetsen een volledig beeld van de aanwezige risico's bij een kandidaat en gaan veel verder dan een juridische benoembaarheidsvereisten die in de wet zijn opgenomen. De concept-wettekst geeft onvoldoende ruimte om juist ook aan die aspecten aandacht te schenken in de risicoanalyse, zeker ook omdat het al in veel gemeenten de huidige praktijk is. Bovendien wordt de mate en reikwijdte waarin journalisten, maar ook raadsleden,

invulling geven aan hun controlerende taken niet begrensd door de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van een (kandidaat-)wethouder. Als zaken enige relevantie hebben voor wat betreft het functioneren van een wethouder, dan zal het vroeg of laat toch aandacht (kunnen) krijgen. Met andere woorden: ook raadsleden en journalisten kunnen zaken in de openbaarheid brengen die de levenssfeer van een (kandidaat-)wethouder raken. Door de reikwijdte van de risicoanalyse te beperken ten opzichte van de huidige praktijk ontstaat de kans dat de informatie toch openbaar aan de orde gesteld wordt, maar dan buiten de regie van de gemeente. Diverse praktijkvoorbeelden uit de afgelopen jaren tonen aan dat meer openheid nog voordat een kandidaat door de raad is benoemd, juist in het voordeel van de (kandidaat-)wethouder werkt. Als zaken achteraf alsnog via bijvoorbeeld de journalistiek in de openbaarheid worden gebracht, is de schade groter dan wanneer daarover via de risicoanalyse integriteit aandacht aan was geschonken en hierover goede afspraken waren gemaakt. Als de uitkomst van de voorliggende wetswijziging is dat het niet meer de bedoeling is om de risicoanalyse breder in te zetten dan 'slechts' een toets aan artikelen in de wet, dan is het de vraag of het wetsvoorstel wat betreft dit onderdeel wel een stap vooruit is ten opzichte van de huidige uitvoeringspraktijk.

- **Delen met de raad van de conclusie, aanbevelingen en eventuele maatregelen:** De VvG vindt het een goed uitgangspunt dat de uitkomsten van de risicoanalyse in openbaarheid met de raad worden gedeeld en niet, zoals in de praktijk nog veelal gebeurt, 'vertrouwelijk', geheim of slechts aan een commissie geloofsbrieven bestaande uit enkele raadsleden.
- **Openbaarmaking eventuele maatregelen:** Op basis van de concept-wettekst in artikel 36c is het onderscheid onvoldoende helder tussen de 'maatregelen' uit artikel 3 (hetgeen de status lijkt te hebben van voorgestelde maatregelen) en de 'maatregelen' uit artikel 6 (de maatregelen die de wethouder na benoeming daadwerkelijk treft). De VvG stelt voor om in lid 3 op te nemen dat het over voorgestelde maatregelen gaat. Een extern bureau dat een analyse uitvoert bepaalt de maatregelen immers niet.

Daarnaast wordt op pagina 12 van de MvT vermeld dat de beheersmaatregelen door de uitvoerder in samenspraak met de kandidaat worden opgesteld. En wat als een

kandidaat de te treffen maatregelen niet deelt? Hierop is enige verduidelijking gewenst, zoals reeds opgemerkt bij het punt over de positie van de burgemeester.

Op pagina 13 wordt verder vermeld dat de wethouder na benoeming de beheersmaatregelen openbaar maakt. De VvG mist in dit verband de mogelijkheid dat de raad zelf ook beheersmaatregelen ten aanzien van de wethouder kan vaststellen. De raad als hoogste orgaan kan een wethouder wegsturen en moet dus ook kunnen toetsen aan beheersmaatregelen, ongeacht wie die maatregelen heeft bepaald (wethouder of raad). Het ligt vanuit dat het 'hoofdschap' van de raad gezien ook voor de hand dat het niet eenzijdig aan de wethouder is om de beheersmaatregelen te communiceren, maar dat ook de raad zelf beheersmaatregelen ten aanzien van een benoemde wethouder kan vaststellen.

- **Burgemeesterswissel:** De wettekst noch de MvT gaat in op de vraag of een zittende burgemeester de volledige rapportage mag delen met diens opvolger bij een burgemeesterswissel. Het verdient aanbeveling om te regelen dat een rapportage binnen de bestuursperiode gedeeld mag worden met een opvolger.
- **Bronnen:** Op basis van de MvT wordt het aantal te raadplegen bronnen beperkt. Het BKR-register wordt hierin niet genoemd. Vanuit het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat valt dit te verklaren. Het is ook mogelijk om te regelen dat broninformatie, zoals BKR-uittreksel niet in bezit komt van de opdrachtgever/gemeente en dat brongegevens na het afronden van de risicoanalyse door de uitvoerder moeten worden vernietigd. Het BKR kan relevante informatie geven over mogelijke integriteitsrisico's en het zou een gemis zijn als deze informatie niet betrokken mag worden.
- **Financiële belangen:** In de wettekst is niet gespecificeerd wat onder financiële belangen wordt verstaan. In de MvT worden zaken opgesomd die onder financiële belangen kunnen vallen. Echter er staat ook dat hoe dan ook vooraf niet eenduidig zal kunnen worden aangegeven welke financiële belangen wel en welke niet toelaatbaar zijn tot het te vervullen ambt. En dat de raad in de gedragscode integriteit nadere inkleuring kan geven aan de wijze waarop de omgang van financiële belangen door bestuurders in relatie tot hun ambt plaatsvindt. Bij de eerstvolgende wijziging van de modelgedragscode integriteit wordt gezien of hier nadere handvatten voor kunnen worden meegegeven. De nadere inkleuring blijft

hiermee lokaal bepaald en dit kan tussen gemeenten tot grote verschillen leiden. Nadere handvatten kunnen in ieder geval leiden tot minder verschillen, omdat veel gemeenten gebruik maken van bepalingen uit modelverordeningen en handreikingen.

De Vereniging van griffiers vindt het goed dat het Ministerie van BZK na de kritiek van de Raad van State op de eerder voorgestelde wetswijziging met een nieuw wetsvoorstel is gekomen. In het voorgaande heeft de VvG een aantal opmerkingen en suggesties aangaande het wetsvoorstel willen meegeven. De vraag die echter resteert is of het wetsvoorstel een verbetering is ten opzichte van de huidige uitvoeringspraktijk, zeker waar het gaat om de toegestane reikwijdte van de voorgestelde risicoanalyse.

We kijken uit naar uw inhoudelijke reactie!

Met vriendelijke groet,

Voorzitter Vereniging van Griffiers